

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 71 0 P 256610 21 Rev
Dana, 22.03.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Gorjane Popadić, kao predsjednika vijeća, Violande Šubarić i Biljane Tomić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja G.g. d.o.o. B., kojeg zastupa punomoćnik A.A., a njega D.T., advokat iz Banjaluke, protiv tuženih S.B. iz B., i N.S. iz B., koje zastupaju S.K. i B.K., advokati iz B., radi sticanja bez osnova, vrijednost spora 178.465,95 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 256610 20 Gž 2 od 28.01.2021. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 22.03.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija tužitelja se usvaja, preinačavaju se obje nižestepene presude tako da se tužbeni zahtjev u cjelini usvaja i obavezuju se tuženi da solidarno isplate tužitelju iznos od 178.465,95 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.08.2013. godine do isplate, kao i da mu solidarno naknade troškove parničnog postupka u iznosu od 9.788,40 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 11.02.2020. godine do isplate, u roku od 30 dana od dana prijema ove presude.

Odbija se zahtjev tuženih za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 3.330,10 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 256610 19 P 2 od 11.02.2020. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja da mu tuženi na osnovu sticanja bez osnova solidarno isplate iznos od 178.465,95 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.08.2013. godine do isplate, kao i da mu solidarno naknade troškove parničnog postupka u iznosu od 12.799,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od presuđenja do isplate (stav I izreke). Obavezan je tužitelj da tuženima nadoknadi troškove postupka u iznosu od 11.172,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana donošenja odluke do isplate, dok je zahtjev tuženih za naknadu parničnih troškova preko dosuđenog iznosa odbijen kao neosnovan (stav II izreke). Odbijen je prigovor tuženih o stvarnoj i mjesnoj nenadležnosti tog suda za postupanje u ovom postupku (stav III izreke).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 256610 20 Gž 2 od 28.01.2021. godine žalba tužitelja je odbijena i potvrđena prvostepena presuda, u odbijajućem dijelu odluke o glavnoj stvari i troškovima postupka (stav I i II izreke), te su odbijeni zahtjevi stranaka za naknadu troškova žalbenog postupka.

Blagovremenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti usvoji ili ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi su predložili da se revizija odbije kao neosnovana.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja da mu tuženi solidarno isplate po osnovu sticanja bez osnova iznos od 178.465,95 KM, sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom.

Tokom postupka kod prvostepenog suda utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: da je na osnovu ugovora o zasnivanju založnog prava N.b. a.d. B., kao tražilac izvršenja, podnijela prijedlog za izvršenje protiv izvršenika-dužnika S.B. i založnog dužnika G.g. d.o.o. B., radi naplate duga u ukupnom iznosu od 103.979,77 KM na nekretninama založnog dužnika i da je rješenjem prvostepenog suda broj 71 0 I 100657 10 I od 25.11.2010. godine, određeno predloženo izvršenje; da je u izvršnom postupku broj 71 0 I 100657 10 I dana 05.06.2013. godine doneseno rješenje o prodaji nekretnina založnog dužnika i to: poslovnog prostora PD-PR-I površine 131m² upisanog u izvod iz knjige uloženih ugovora o prodaji poslovnih zgrada, poslovnih prostorija i garaža list broj 1245 na kč. broj 3459/0 i poslovnog prostora PD-3 površine 307m² upisanog u izvod iz knjige uloženih ugovora list broj 1244 upisan na kč. broj 3459/0 tražiocu izvršenja za iznos od 337.701,00 KM; da su rješenjem o dosudi istog suda broj 71 0 I 100657 10 I od 16.07.2013. godine, kupcu-tražiocu izvršenja dosuđene nekretnine založnog izvršenika i iste su predate kupcu, te je naloženo Upravi da upiše pravo vlasništva na ime kupca i briše sva upisana prava trećih lica; da je rješenjem broj 71 0 I 100657 10 I od 19.07.2013. godine, izvršeno namirenje tražioca izvršenja iz iznosa dobijenog prodajom nekretnina po zaključku izvršnog suda od 05.06.2013. godine i tražiocu izvršenja namiren iznos troškova od 1.400,00 KM, te odlučeno da će se preostali iznos od 178.465,95 KM, vratiti izvršeniku ako za to nema smetnji; da su G. doo B., zastupan po tuženima, kao osnivačima i prenosiocima udjela s jedne strane i A.A., kao sticalac udjela, zaključili notarski ovjereni ugovor o ustupanju uz naknadu broj OPU ... od 11.02.2011. godine, kojim su se ugovorne strane sporazumjele da iz tog društva istupi G. doo B., kao dosadašnji osnivač G.g. d.o.o. B., a da u društvo pristupi osnivač A.A., te da prenosioци udjela ustupaju firmu, osnovni kapital u iznosu od 5.000,00 KM, sticaocu udjela po cijeni od 5.000,00 KM, nakon čega će isti imati 100% učešća u kapitalu ili 5.000,00 KM (isplata naknade prenosiocima je isplaćena u gotovini); da su N.S. (ovdje prvotuženi), kao zajmodavac i S.B. (ovdje drugotuženi), kao zajmoprimac, dana 15.01.2011. godine, zaključili ugovor kojim je zajmodavac dao zajmoprimcu iznos od 200.000,00 KM na period od 2 godine, te je ugovoreno da ukoliko zajmoprimac ne vrati zajmodavcu primljeni iznos u navedenom roku, da će zajmoprimac sa zajmodavcem pred notarom zaključiti odgovarajući pravni posao kojim će na zajmodavca prenijeti pravo da se naplati iz potraživanja koje zajmoprimac ima, a posebno iz potraživanja u predmetu broj 71 0 I 100657 10 I, koje će ostati nakon prodaje nekretnina; da su isti tuženi zaključili notarski ovjeren ugovor broj OPU... od 18.07.2013. godine, kojim su regulisali međusobne odnose koji proističu iz ugovora o zajmu od 05.01.2011. godine, te je ugovoreno da se prvotuženi, u cilju isplate iznosa od 200.000,00 KM, odmah podvrgava neposrednom prinudnom izvršenju na osnovu predmetnog ugovora i saglasan je da se kod prvostepenog suda na osnovu te izvršne isprave izvrši pljenidba novčanih sredstava koje prvotuženi ima na depozitnom računu kod tog suda, po osnovu provedenog izvršnog postupka pod brojem 71 0 I 100657 10 I, te prenosom

navedenih sredstava na račun zajmodavca (drugotuženog); da je drugotuženi, kao tražilac izvršenja, dana 19.07.2013. godine, podnio prijedlog za izvršenje protiv prvotuženog, kao izvršenika, radi naplate potraživanja u iznosu od 200.000,00 KM, na osnovu navedenog ugovora broj OPU... od 18.07.2013. godine, a koje će se sprovesti zapljenom potraživanja koje izvršenik ima na depozitu prvostepenog suda u predmetu broj 71 0 I 100657 10 I i prenosom zaplijenjenih novčanih sredstava na račun tražioca izvršenja; da je rješenjem o izvršenju tog suda broj 71 0 I 173053 13 I od 01.08.2013. godine, usvojen navedeni prijedlog za izvršenje od 19.07.2013. godine i da je prvostepeni sud uz dopis od 12.08.2013. godine dostavio N.r.b. B. pravosnažno rješenje o izvršenju na provođenje i dao uputstva za realizaciju istog; da se navedena banka dopisom od 16.08.2013. godine, obratila prvostepenom sudu u vezi sa provedbom rješenja od 12.08.2013. godine, tražeći dodatna obavještenja da li je potrebno izvršiti prenos sa depozitnog računa suda, koliki je iznos obaveze koji je potrebno izvršiti, te da li su sredstva uplaćena 04.07.2013. godine na depozitni račun suda zaista i raspoloživa, jer banka nema uvida u raspolaganje sa ovim sredstvima; da je ista banka dopisom od 16.08.2013. godine, naslovljen na ruke predsjednika tog suda, u skladu sa Zakonom o unutrašnjem platnom prometu, obavijestila sud da je dostavila upit nadležnom sudu u vezi sa postupanje oko realizacije rješenja od 01.08.2013. godine i rješenja od 16.07.2013. godine; da je prvostepeni sud dopisom broj 71 0 I 173053 13 I od 21.08.2013. godine, odgovorio na dopis banke od 16.08.2013. godine i istu obavijestio da je potrebno da se izvrši prenos novčanih sredstava sa depozitnog računa suda iako je izvršenik fizičko lice, jer postoji pravosnažno rješenje o izvršenju; da je u izvodu iz sudskog registra broj ... od 04.07.2018. godine, navedeno da je tužitelj društvo sa ograničenom odgovornošću za trgovinu, građenje, transport, usluge i proizvodnju export import B. sa sjedištem u ulici ... B. i da je direktor istog A.A. bez ograničenja; da su naprijed navedene činjenice u svojim izjavama potvrdili i zakonski zastupnik tužitelja A.A. i svjedoci radnice N.b.B. V.M. i V.K.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je zaključio da, budući da odluke izvršnog suda nisu ukinute, ni preinačene, niti su bile predmet žalbenog postupka i da je potraživani iznos iz tužbenog zahtjeva u postupku izvršenja uplaćen na račun drugotuženog na osnovu odluka izvršnog suda, te da tužitelj nije dokazao osnov tužbenog zahtjeva, ne ulazeći u eventualnu zakonitost ili nezakonitost odluka izvršnog suda, pa je odbio tužbeni zahtjev pozivajući se na odredbe članova 210. i 371. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ br. 29/78, 39/85, 45/86, 57/89 i „Službeni glasnik RS“ broj 17/93, 3/96, 39/03, 74/04), te članova 8., 28. stav 1. i 32. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), članova 23. stav 1. tačka 3., 51., 52., 53. i 54. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14 i 66/18, u daljem tekstu: ZIP), te člana 4. stav 1. i 2. Zakona o notarima („Sl. gl. RS“ broj 86/04, 2/05, 74/05, 91/06, 37/07, 20/10 i 78/11).

Odlučujući o žalbi tužitelja, drugostepeni sud je prihvatio kao pravilna činjenična utvrđenja i pravne stavove prvostepenog suda, pa je žalbu odbio i potvrdio prvostepenu presudu.

Osnovano tužitelj osporava pravilnost i zakonitost nižestepenih presuda.

Odredbom člana 97. ZIP propisano je da se iz prodajne cijene nekretnina namiruju tražioci izvršenja na čiji je prijedlog određeno izvršenje, založni povjerioci i kad nisu prijavili svoja potraživanja i lica koja imaju pravo na naknadu za lične služnosti (stav 1.), a višak prodajne cijene koji preostane nakon namirenja lica iz stava 1. ovoga člana predaće se izvršeniku ako za to nema smetnji (stav 2.).

Prema odredbi 139. stav 1. Zakona o stvarnim pravima („Službeni glasnik RS“ broj 124/08, 3/09, 58/09, 95/11, 60/15 i 107/19, u daljem tekstu: ZSP) založno pravo je ograničeno stvarno pravo na određenoj stvari ili pravu (zalogu) koje daje ovlaštenje svom nosiocu (založnom povjeriocu) da određeno potraživanje, ukoliko mu ne bude ispunjeno nakon dospijeca, namiri iz vrijednosti te stvari, a vlasnik stvari (založni dužnik) dužan je to da trpi.

Prema članu 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju svako fizičko ili pravno lice ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim principima međunarodnog prava.

U konkretnom slučaju iz utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja u revizionom postupku, prema izričitoj zabrani propisanoj odredbom člana 240. stav 2. ZPP, proizlazi da je tužitelj bio založni dužnik prema N.b. a.d. B. (u daljem tekstu: banka), kao založnom povjeriocu, kojem je zalaganjem svojih nekretnina garantovao naplatu duga od dužnika S.B. (prvotuženog u ovoj parnici) u iznosu od 103.979,77 KM, da je banka kao založni povjerilac, budući da dužnik (prvotuženi) nije platio dug, naplatio navedeno potraživanje u izvršnom postupku kod prvostepenog suda broj 71 0 I 100657 10 I iz prodajne cijene založenih nekretnina založnog dužnika (tužitelja) koja je iznosila 337.701,00 KM, tako da je nakon namirenja cjelokupnog potraživanja banke preostao iznos od 178.465,95 KM koji je prema rješenju istog suda broj 71 0 I 100657 10 I od 19.07.2013. godine vraćen izvršeniku ako za to nema smetnji. Nije sporno da je taj novčani iznos u navedenom izvršnom postupku uplaćen na depozitni račun suda, iako se radilo o novčanim sredstvima koja su pripadala tužitelju, kao založnom dužniku koja su preostala od prodaje njegovih nekretnina radi izmirenja duga banci koji nije izmirio glavni dužnik (prvotuženi).

Nakon toga prvostepeni sud je 01.08.2013. godine usvojio prijedlog drugotuženog, kao tražioca izvršenja, za izvršenje protiv prvotuženog, kao izvršenika, radi naplate potraživanja u iznosu od 200.000,00 KM, na osnovu ugovora o zajmu broj OPU... od 18.07.2013. godine i odredio da će se ono sprovesti zapljenom potraživanja koje izvršenik ima na depozitu prvostepenog suda u predmetu broj 71 0 I 100657 10 I i prenosom zaplijenjenih novčanih sredstava na račun tražioca izvršenja. Na temelju toga je iznos od 178.465,95 KM, koji je preostao od prodaje nekretnina tužitelja u prvom izvršnom postupku u kojem je on bio založni dužnik, u drugom izvršnom postupku isplaćen drugotuženom na ime potraživanja prema prvotuženom na osnovu ugovora o zajmu od 18.07.2013. godine, iako za izmirenje tog potraživanja tužitelj nije jemčio svojom imovinom i nije bio stranka, što je među parničnim strankama nesporno.

Dakle, nije sporno da je u izvršnom postupku prvostepenog suda pod brojem 71 0 I 173053 13 I dug prvotuženog prema drugotuženom, po osnovu ugovora o zajmu, plaćen iz imovine tužitelja koja je preostala nakon što je on izmirio cjelokupno potraživanje banke prema prvotuženom kao glavnom dužniku, iako u odnosu na ugovor o zajmu, kojeg su zaključili tuženi, tužitelj nije bio u obligacionom odnosu sa tim ugovornim stranama.

Kod takvog stanja stvari, osnovano tužitelj u reviziji tvrdi da je na naprijed navedeni način došlo do povrede njegovog prava na imovinu na način da je lišen svog novčanog iznosa koji zahtijeva u ovoj parnici bez ikakvog pravnog osnova, bez obzira što je to učinjeno na temelju odluka prvostepenog suda u izvršnom postupku broj 71 0 I 173053 13 I u kojem on nije bio stranka, čime je prekršena odredba člana 1. Protokola broj I uz Evropsku konvenciju.

Naime, u konkretnom slučaju miješanje u revidentovu imovinu nije izvršeno u “skladu sa zakonom” jer je odredba člana 97. stav 2. ZIP primijenjena proizvoljno na način da su preostala novčana sredstva od prodaje nekretnina tužitelja u iznosu od 178.465,95 KM u prvom izvršnom postupku, umjesto da su mu vraćena u izvršnom postupku u kojem je kao založni dužnik banci izmirio dug prvotuzenog kao izvršenika, položena na depozitni račun suda, a zatim u drugom izvršnom postupku isplaćena drugotuzenom na ime duga prvotuzenog, iako tužitelj u tom obligacionom odnosu nije učestvovao. Na taj način proizvoljno je primijenjena i odredba člana 139. stav 1. ZSP prema kojoj je tužitelj kao založni dužnik bio dužan da trpi samo da se banka kao založni povjerilac namiri iz vrijednosti njegovih založenih nekretnina, a ne i da se iz te vrijednosti izmiri dug prvotuzenog prema drugotuzenom po drugom osnovu (ugovoru o zajmu).

Kod takvog stanja stvari proizlazi da su svi revizioni prigovori tužitelja osnovani, pa je zato valjalo temeljem odredbe člana 250. stav 1. ZPP odlučiti kao u izreci.

Odluka o troškovima parničnog postupka dosuđenih tužitelju se temelji na odredbama članova 386. stav 1, 387. i 397. stav 2. ZPP, te Tar. br. 2. i 12. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 68/05), a odnosi se na troškove sastava tužbe 1.265,00 KM, na pristup na pet ročišta po 1.325,00 KM, te za sastave žalbe i revizije po 1.897,50 KM.

Tuženima nisu dosuđeni troškovi sastava odgovora na reviziju budući da oni u konkretnom slučaju nisu bili potrebni za vođenje parnice (član 387. stav 1. ZPP), niti im pripadaju u smislu člana 386. stav 1 ZPP.

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić